

بررسی رابطه ی اعضای هیئت مدیره و کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

فرزین خوشکار^۱

بنت الهدی نخعی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۲۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۵/۰۳

چکیده

این مطالعه به بررسی رابطه ی اعضای هیئت مدیره و کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. شرکتهایی که از سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ عضو بورس هستند به عنوان جامعه آماری پژوهش حاضر انتخاب شدند که از این شرکت ها بر اساس معیارهای غربالگری شده تعداد ۱۲۰ شرکت به عنوان نمونه آماری مشخص شده است. نتایج و شواهد تجربی نشان می دهد که بین اندازه هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بین استقلال هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود ندارد. بین شکل کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بین تاثیر کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی

اعضای هیئت مدیره، کمیته حسابرسی، عملکرد شرکت

۱. استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران. (نویسنده مسئول:

f.khoshkar@hnkh.ac.ir)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابرسی، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران.

Bentolhodanakhaei73@gmail.com)

(۱) مقدمه

رشد اقتصادی در هر کشوری به سرمایه گذاری داخلی و خارجی وابسته است. وقوع تقلب های مالی، موجب کاهش سرمایه گذاری داخلی و خارجی شده و مانع رشد اقتصادی جامعه می شود. از طرفی، پایه و اساس اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری، ارائه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکا است؛ اما برخی از شرکت ها به ظاهر سازی یا دستکاری داده های اطلاعاتی که تصویر مطلوبی از وضعیت مالی شرکت گزارش نمی کنند، می پردازند؛ بنابراین وجود کمیته ای مستقل در شرکت همانند کمیته حسابرسی، به عنوان یکی از ارکان نظام حاکمیت شرکتی، برای کنترل مداوم چنین فعالیت هایی ضروری است (بنسال و شارما^۱، ۲۰۱۶). در برخی از شرکت های توسعه یافته، بسیاری از شرکت ها کمیته حسابرسی تشکیل داده اند تا نقش ناظر بر رویه ها و نحوه عمل حسابداری و گزارشگری مالی واحدهای اقتصادی را به عهده گیرد (ارباب سلیمانی و نفری، ۱۳۷۸). در ایران نیز سازمان بورس اوراق بهادار تهران (۱۳۹۱) هیئت مدیره ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران را ملزم به تشکیل کمیته حسابرسی و سایر کمیته های تخصصی مورد نیاز کرده است. از دیدگاه تئوری نمایندگی، کمیته حسابرسی مهم ترین نقش را در کاهش مشکلات نمایندگی بازی می کند (زهرا و پیرسی^۲، ۱۹۸۹). پراکنده بودن سهامداران و عدم کنترل و نظارت مستقیم بر مدیران ممکن است به عملکرد شرکت ضرر برساند. علاوه بر این، مدیران نسبت به سهامداران دارای اطلاعات بیشتری در ارتباط با شرکت هستند و این عدم تقارن اطلاعات هزینه سهامداران محسوب می شود، زیرا آنها نمی توانند آگاهانه در مورد عملکرد شرکت تصمیم گیری کنند؛ بنابراین، مجموعه ای از مکانیزم های حاکمیت شرکتی از جمله کمیته حسابرسی می تواند در کاهش مشکلات نمایندگی و افزایش عملکرد شرکت موثر واقع شود (سیاجین و همکاران^۳، ۲۰۱۱). بر اساس بررسی های انجام شده، سقوط سهام شرکت هایی چون آدلفا، انرون، تیکو و ورلداکام تا حد زیادی به علت حاکمیت شرکتی ضعیف شرکت های فوق بوده است (دکین و کنزمان^۴، ۲۰۰۴). استقرار یک نظام حاکمیت شرکتی موثر و کارا باعث می گردد منافع مدیران و مالکان در یک راستا قرار گیرد (فاما و جنسن^۵، ۱۹۸۳). عملکرد شرکت بهبود یابد و شرکت ها رشد و گسترش یابند. نتایج بسیاری از تحقیقات تجربی صورت گرفته در سایر کشورها نیز نشان می دهد که حاکمیت شرکتی خوب منجر به عملکرد بهتر شرکت می شود (بلاتابات و ویشنی^۶، ۲۰۰۴). یکی از مهمترین مکانیسم های داخلی حاکمیت شرکتی، توجه به هیات مدیره شرکت به عنوان نهاد هدایت کننده ای است که نقش مراقبت و نظارت را بر کار مدیران اجرایی به منظور حفظ منافع مالکیتی سهامداران بر عهده دارد. چنین به نظر می رسد که رمز موفقیت یک شرکت در گرو هدایت مطلوب آن است. به گونه ای که می توان ادعا نمود راز ماندگاری شرکت های معروف و خوش نام، در

1 - Bencial & sharma

2 - zahra & piersi

3 - siagin et al

4 - dekin & kensman

5 - fama & jensen

6 - blatabat & vishney

برخورداری آنها از یک هیات مدیره کارا و اثربخش است. با توجه به موارد بیان شده هیات مدیره کارآمد می تواند نقش مهمی در موفقیت و بهبود عملکرد شرکت ها در یک بازار رقابتی ایفا کرده که در نهایت رشد و توسعه اقتصادی و بهبود عملکرد شرکت را به همراه خواهد داشت. هیات مدیره به عنوان یک ابزار حاکمیت شرکتی به وسیله ترکیب، سازماندهی درونی و فرایندهای تصمیم گیری خود به بهبود اثربخشی خود و در نتیجه بهبود عملکرد شرکت کمک می کند. اساسی ترین و مهمترین مکانیزم حاکمیت شرکتی، هیات مدیره است؛ که در ادبیات حاکمیت شرکتی و در کشورهای توسعه یافته و نوظهور بسیار به آن پرداخته شده و مورد توجه بوده است. آن چه در مبحث هیات مدیره در مرکز توجه بوده است ویژگی های آن است که ترکیب، خصوصیات، ساختار و فرایند را در بردارد. با توجه به ساختار حاکمیت شرکتی متفاوت و غیرمتجانس در کشورهای مختلف که از شرایط غیر مشابه اجتماعی، اقتصادی و قانونی در این کشورها نشأت می گیرد، ارتباط بین حاکمیت شرکتی با عملکرد و ارزش شرکت در بازارهای مالی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، متفاوت است. هیئت مدیره یک نهاد جمعی است که باید در جهت دستیابی به منافع سهامداران عمل کند. هیئت مدیره نیازمند ترکیبی از مدیران اجرایی و غیر اجرایی برای دنبال کردن منافع سهامداران است. مدیران غیر اجرایی در هیئت مدیره در صورتی می توانند وظایف خود را به طور موثر انجام دهند که مستقل از مدیریت باشند و مطمئن باشند که آن ها قضاوت های حرفه ای و بی طرفانه ای را انجام می دهند. مدیران مستقل اشخاصی هستند که توسط سهامداران و به نمایندگی از طرف آن ها برای کمک به کاهش مشکلات سازمان انتخاب شده اند. با این حال، اگر مدیران مستقل نتوانند عملکرد خود را به صورت موثر انجام دهند، تنها رعایت این قوانین کافی نخواهد بود (مشهوری و همکاران، ۱۳۹۷). تغییر مالکیت شرکت ها به سوی عمومی شدن به عنوان یک روش کارا و به صرفه، باعث افزایش سرمایه شرکت و در نتیجه توسعه عملیات تجاری آن میشود. نیاز به سرمایه های کلان در واحدهای تجاری و در نتیجه آن، تشکیل شرکتهای سهامی به تفکیک مالکیت از مدیریت در سطح شرکتهای و در نتیجه ایجاد تضاد منافع میان مدیران و مالکان منجر شد. طی سالهای اخیر راهبری شرکتی که دربرگیرنده مجموعه از روابط بین سهامداران، مدیران، حسابسان و سایر افراد ذی نفع است، به عنوان کاهش دهنده میزان اختلافات بین سهامداران مختلف و همچنین جدایی مالکیت از کنترل واحد تجاری مطرح شده است. یکی از عوامل بسیار مهم که به کنترل رابطه نمایندگی کمک میکند هیئت مدیره و نوع ترکیب آن است (مازایزدی و طاهرخانی، ۱۳۸۹). با این وجود تحقیقات اندکی درباره ی حاکمیت شرکتی، کمیته حسابرسی و به خصوص ارتباط آن ها با عملکرد شرکت در ایران صورت پذیرفته است. بررسی تاثیر مکانیزم های حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت ها در بازار سرمایه ی ایران از اهمیت دوچندانی برخوردار است. پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخی تجربی به این سوال است که آیا اعضای هیئت مدیره و کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت ارتباط دارند؟

(۲) پیشینه و مبانی نظری پژوهش

(۲-۱) مبانی نظری

فروپاشی انرون در سال ۲۰۰۱، نظرها را به سوی اثربخشی عملکرد مدیران غیر موظف هیئت‌مدیره جلب کرد. از سوی دیگر، گزارش هیگز (۲۰۰۳) در انگلستان نیز پاسخ دندان‌شکنی به نفوذ فراوان مدیران غیر موظف ناکارا در شرکت‌های هم ردیف انرون محسوب می‌شد. از دیدگاه تئوری نمایندگی، حضور مدیران غیر موظف (غیر اجرایی) مستقل در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آن‌ها به عنوان افرادی مستقل، به کاهش تضاد منافع موجود میان سهام‌داران و مدیران شرکت در جلسات هیئت‌مدیره، کمک شایان توجهی می‌کند. البته باید توجه داشت که مدیران اجرایی شرکت، نقش مهمی را در ایجاد ترکیب مناسبی از مدیران موظف و غیر موظف در میان اعضای هیئت‌مدیره ایفا می‌کنند. وجود چنین ترکیبی، از عناصر اصلی یک هیئت‌مدیره کارا و موثر محسوب می‌شود، زیرا درحالی که مدیران موظف، اطلاعات ارزشمندی درباره فعالیت‌های شرکت ارائه می‌کنند، مدیران غیر موظف با دیدگاه حرفه‌ای و بی‌طرفانه، در مورد تصمیم‌گیری‌های مدیران مذکور به قضاوت می‌نشینند. بدین ترتیب، هیئت‌مدیره شرکت با دارا بودن تخصص، استقلال و قدرت قانونی لازم، یک سازوکار بالقوه توانمند حاکمیت شرکتی به حساب می‌آید (بیرد و هیگمن، ۱۹۹۲). گزارش هیگز پیشنهاد می‌کند که مدیران غیر موظف باید مسئولیت مستقیم مسائل مربوط به سهام‌داران را بر عهده گیرند و به شکلی موثر، از حقوق آنان در سطح هیئت‌مدیره دفاع کنند. توصیه دیگر گزارش هیگز برای مدیران ارشد غیر موظف مذکور، آن است که این مدیران، باید جلسات منظمی را با سهام‌داران شرکت داشته باشند و از نزدیک، با مسائل و مشکلات آشنا شوند. در گزارش هیگز هم‌چنین توصیه‌شده که افزایش حقوق و مزایای مدیران غیر موظف باید متعادل بوده و متناسب با گسترش دامنه مسئولیت‌های آنان صورت پذیرد. سطح پایین حقوق و مزایا نسبت به بار مسئولیت و فشار کاری مدیران غیر موظف در گزارش هیگز به عنوان دلیل اصلی دشواری استخدام مدیران غیر موظف ذکر شده است. موضوع استقلال اکثریت مدیران غیر موظف عضو هیئت‌مدیره که توسط گزارش کادبری مطرح شده بود، در گزارش هیگز دوباره مورد تأکید قرار گرفته است. گزارش اخیر در نظر داشته تا با گنجانیدن عبارت زیر و ارائه فهرستی تفصیلی از شرایط مورد نظر، تعریف استقلال را بهبود بخشد: یک مدیر غیر موظف زمانی مستقل تلقی می‌شود که هیئت‌مدیره تشخیص دهد وی از لحاظ شخصیتی و انجام قضاوت، مستقل است و به نظر می‌رسد هیچ گونه روابط یا مواردی وجود ندارد که بر قضاوت وی تأثیر گذارد (تسلا و همکاران، ۲۰۰۳). علی‌رغم این که اصطلاح حاکمیت شرکتی در دو دهه اخیر بارها و بارها مورد بحث متخصصان مالی و امور شرکت‌ها و اقتصاددانان جهان قرار گرفته، در ایران هنوز به گونه‌ای ارزشمند و به قاعده بررسی نشده است. دلیل آن تا حدی نیز روشن است، گستره فعالیت‌های شرکت‌های سهامی عام در قیاس با حجم عمومی فعالیت‌ها در اقتصاد ضعیف است و بازارهای مالی هنوز عمق و گستره کافی نیافته‌اند. در ایران نیز هرچند از اوایل دهه ۱۳۴۰ بورس اوراق بهادار تأسیس شد و در قانون تجارت و به ویژه در لایحه اصلاحی اسفندماه ۱۳۴۷ مواردی مرتبط با نحوه تأسیس و اداره شرکت‌ها تا حدودی مطرح شده بود، ولی موضوع حاکمیت شرکتی با

مفهوم کنونی آن، در چند سال اخیر مطرح شده است. این موضوع در اوایل دهه ۸۰ و در مصاحبه های مسئولان وقت سازمان بورس اوراق بهادار و در مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. هم چنین در همان زمان در وزارت امور اقتصادی و دارایی کمیته ای به موضوع حاکمیت شرکتی پرداخته بود. موضوع حاکمیت شرکتی نخستین بار در کنفرانس ملی «بازار سرمایه، موتور محرک توسعه اقتصادی ایران» که توسط دانشگاه علامه طباطبائی در آذرماه ۱۳۸۳ در مرکز همایش های رازی برگزار شد، در مقاله «حاکمیت شرکتی و نقش آن در توسعه بازار سرمایه» توسط دکتر یحیی حساس یگانه ارائه شد و پس از آن در مقطع دکتری حسابداری در درس توسعه عقاید و افکار حسابداری و حسابرسی تدریس شد و می شود. در پس آن، موضوع در دو سمینار «گزارشگری مالی و تحولات پیش رو» و «نظام حاکمیت شرکتی و حسابرسی داخلی» به ترتیب در دی ماه ۱۳۸۳ و آذرماه ۱۳۸۴ در مرکز همایش های رازی به همت انجمن حسابداران خبره ایران ارائه شد. در پی آن در اواخر سال ۱۳۸۳ مرکز تحقیقات و توسعه بازار سرمایه سازمان بورس اوراق بهادار دست به انتشار ویرایش اول آیین نامه حاکمیت شرکتی زد که در پایگاه اطلاع رسانی بورس اوراق بهادار در دسترس است. این آیین نامه در ۲۲ ماده و دو تبصره تنظیم شده و شامل تعریف ها، وظایف هیئت مدیره، سهام داران، افشای اطلاعات و پاسخ گویی و حسابرسی است. این آیین نامه با توجه به ساختار مالکیت و وضعیت بازار سرمایه ایران و با نگرش به قانون تجارت حاضر تنظیم شده و با سیستم درون سازمانی (رابطه ای) حاکمیت شرکتی سازگار است. انتشار این آیین نامه یادآور تلاش ارزنده ای است که بررسی و تجدیدنظر در برخی از موارد آن، می تواند در توسعه بازار سرمایه نقش مؤثری ایفا کند. با عنایت به ویژگی های سیستم های حاکمیت شرکتی به نظر می رسد حاکمیت شرکتی در ایران بیش تر به سیستم درون سازمانی نزدیک تر است. با توجه به وجود بازار سرمایه و تلاش های انجام شده در مورد گسترش آن، سیستم حاکمیت شرکتی درون سازمانی در ایران مطرح است و موضوعیت دارد. در برنامه های سوم و چهارم توسعه کشور، به خصوصی سازی عنایت ویژه ای شده است؛ لذا به نظر می رسد در صورت دستیابی به هدف های خصوصی سازی در این برنامه ها و افزایش سهام داران و ذی نفعان شرکت ها، سیستم حاکمیت شرکتی در کشور ما با توجه به تجربه سایر کشورها که به خصوصی سازی دست زده اند، به سمت سیستم برون سازمانی تغییر جهت دهد (حساس یگانه، ۱۳۸۵). علاوه بر این، نظام حاکمیت شرکتی به عنوان یکی از مهم ترین سازوکارهای کنترلی و نظارتی می تواند عامل مهمی در جهت برپایی عدالت گردد. ایجاد و اجرای نظام حاکمیت شرکتی برای کشورهایی که قصد اجرای برنامه های خصوصی سازی به ویژه از طریق انتشار سهام را دارند، به صورت یک الزام سیاسی و اقتصادی است. اگرچه سطح مالکیت شرکت های سهامی بزرگ تر، در کل جامعه ایران فراگیر نشده است اما واگذاری سهام عدالت و تحقق شعار عدالت محوری در سطح جامعه، ضرورت توجه به نظام حاکمیت شرکتی را نشان می دهد (شورورزی و همکاران، ۱۳۹۴).

۲-۲) پیشینه ی پژوهش

بیزلی (۱۹۹۶) در تحقیقی با عنوان «تحلیل تجربی ارتباط بین ترکیب هیئت مدیره و تقلب در صورت های مالی» رابطه میان ترکیب اعضای هیئت مدیره و احتمال وجود تقلب در صورت های مالی و همچنین رابطه میان وجود کمیته حسابرسی و کاهش احتمال تقلب مذکور را مورد بررسی قرار داده است. در این تحقیق، این فرضیه مورد آزمون قرار گرفت که هرچه تعداد اعضای غیر موظف هیئت مدیره افزایش یابد، احتمال وجود تقلب در صورت های مالی کاهش می یابد. وی از یک مدل رگرسیونی برای آزمون فرضیه فوق استفاده نمود. وی ۷۵ شرکت را که دارای تقلب در گزارش های مالی خود بودند و ۷۵ شرکتی که تقلب در صورت های مالی آنان صورت نگرفته بود را مورد بررسی قرار داد. یافته های وی بیان گر آن است که احتمال وجود تقلب، بر اثر عواملی مانند بالا بودن نسبت تعداد مدیران غیر موظف و باتجربه بودن اعضای هیئت مدیره، کاهش و در صورت وجود عواملی از قبیل بالا بودن درصد مالکیت مدیران غیر موظف در سهام شرکت و بالا بودن تعداد مدیران غیر موظفی که در هیئت مدیره سایر شرکت ها عضویت دارند، افزایش می یابد. در این تحقیق کمیته حسابرسی نیز مورد بررسی قرار گرفت و این نتیجه حاصل شد که کمیته حسابرسی اثری بااهمیت روی احتمال تقلب در صورت های مالی ندارد. سانجیا بهاگت (۲۰۰۰) به بررسی تأثیر استقلال هیئت مدیره بر روی عملکرد شرکت های چینی پرداخته است. محقق در این تحقیق به این نتیجه رسیده است که «شرکت ها در واکنش به کاهش سودآوری تعداد مدیران غیر موظف بیش تری می طلبند». ویدانارد سال (۲۰۰۷) موضوعی را با عنوان «رابطه بین ساختار هیئت مدیره (نسبت اعضای غیر موظف، تعداد زنان و اندازه شرکت) و عملکرد شرکت» بررسی نموده است. در این تحقیق رابطه مثبتی بین نسبت اعضای غیر موظف و عملکرد شرکت و رابطه ای بین دو متغیر اندازه و تعداد زنان با عملکرد شرکت پیدا نشده است. کارل یو و سیواراما کرشنان (۲۰۰۸) به بررسی موضوعی با عنوان «رابطه بین حاکمیت شرکتی و کیفیت سود» پرداخته اند. این تحقیق به بررسی این موضوع پرداخته که آیا معیارهای ارزیابی کیفیت سود همچون کیفیت اقلام تعهدی، پایداری سود و قابلیت پیش بینی به وسیله حاکمیت شرکتی تحت تأثیر قرار می گیرند یا خیر؟ برای بررسی حاکمیت شرکتی مطلوب از شاخص گامپرز استفاده شده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که بدون در نظر گرفتن قدرت حاکمیت شرکتی، شرکت هایی که دارای حاکمیت شرکتی کافی (مؤثر) هستند دارای کیفیت گزارشگری / سود بیش تری می باشند. دوم این که شرکت های دارای حاکمیت کافی (مؤثر)، با فرض سطح یکسان از قدرت حاکمیت شرکتی، گرایش به کیفیت اقلام تعهدی، پایداری و توانایی پیش بینی سود بالا دارند؛ بنابراین روی هم رفته در این تحقیق بیان می شود که کفایت حاکمیت شرکتی یک عامل تعیین کننده مهم کیفیت سود است. سویتزر و همکاران (۲۰۰۹) در تحقیقی با عنوان «تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد» به بررسی تأثیر مدیران غیر موظف، اهرم شرکت و مالکیت مدیرعامل بر روی ۱۲۲۵ سال-شرکت پرداختند. نتایج تحقیق نشان دهنده آن است که مالکیت مدیرعامل رابطه معنی داری با عملکرد دارد. این تحقیق همچنین رابطه معکوس اهرم شرکت با ارزش شرکت را نیز گزارش می کند. مارانی (۲۰۰۹) در تحقیقی به بررسی نقش حسابرسان مستقل در حاکمیت شرکتی پرداخته است. نتیجه

تحقیقات مارانی نشان می‌دهد که حساب‌رسان مستقل و کمیته حسابرسی دو عامل مهم در فرآیند حاکمیت شرکتی به شمار می‌روند. کواکب و همکاران (۲۰۱۱) نقش حاکمیت شرکتی را در محدود کردن مدیریت سود مورد بررسی قرار دادند. تحقیق کواکب و همکاران که بر روی ۱۷۱ شرکت آمریکایی طی سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۵ انجام پذیرفت بیانگر آن است که کمیته حسابرسی و تفکیک وظایف رئیس هیئت مدیره از مدیرعامل تأثیر بسزایی در کاهش سطح مدیریت سود دارد. ازین (۲۰۱۱) در تحقیق به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد قیمت سهام در کشورهای عربستان سعودی پرداخته است. نتایج تحقیق بیانگر نقش روشن مدیران غیر موظف در کنترل و نظارت بر مدیریت است. ازین همچنین بیان می‌کند که اندازه شرکت و ساختار رهبری شرکت رابطه معکوسی با عملکرد قیمت سهام دارند. این تحقیق رابطه معنی‌داری بین مدیران غیر اجرایی و عملکرد شرکت یافت نکرده است. حساس یگانه و همکاران (۱۳۸۴) پژوهشی با عنوان «حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی» انجام داده‌اند. این تحقیق با هدف مروری بر پژوهش‌های انجام شده در حوضه حاکمیت شرکتی و تأثیر آن بر کیفیت گزارشگری مالی، به بررسی ارتباط بین حاکمیت شرکتی و کیفیت سود پرداخته و بیان می‌کنند که مهم‌ترین وظیفه‌ای که حاکمیت شرکتی می‌تواند بر عهده گیرد، اطمینان دهی نسبت به کیفیت فرآیند گزارشگری مالی است. آنان در این مطالعه بر اساس تحقیقاتی که در کشورهای مختلف در این زمینه انجام گرفته نتیجه می‌گیرند که میان حاکمیت شرکتی ضعیف و کیفیت نازل گزارشگری مالی، تحریف سود، وجود تقلب در صورت‌های مالی و ضعف کنترل‌های داخلی، رابطه وجود دارد. الماسی (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان «حاکمیت شرکتی در شرکت‌های دولتی» در این مقاله، ابتدا در خصوص مؤلفه‌های حاکمیت شرکتی در شرکت‌های دولتی و شرایط آرمانی این مؤلفه‌ها بحث می‌شود و سپس بر مبنای چارچوب ایجاد شده، وضعیت حاکمیت شرکتی در شرکت‌های دولتی ایران مورد تجزیه و تحلیل و بحث قرار می‌گیرد و نهایتاً با توجه به جایگاه مؤلفه‌های مذکور نزد این شرکت‌ها نتیجه‌گیری می‌شود که اساساً ضوابط مدونی برای دستیابی به شرایط مطلوب موجود نیست و برنامه‌ای نیز برای جبران این خلأ در دستور کار آتی قرار ندارد. ایزدی نیا و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و هموارسازی سود و نقد شوندگی سهام در بین شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران دریافته‌اند که رابطه مثبت و معنادار بین حاکمیت شرکتی و هموارسازی سود وجود دارد، ثانیاً میان هموارسازی سود و نقد شوندگی سهام رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. در این تحقیق از معیارهای درصد اعضای غیر موظف هیئت مدیره و درصد سهامداران نهادی برای سازوکار حاکمیت شرکتی استفاده شده است. امیر حسینی و بهبهانی (۱۳۹۱)، با بررسی رابطه بین اصول حاکمیت شرکتی با عملکرد هیئت مدیره شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دریافته‌اند که رابطه معنی‌داری بین اصول حاکمیت شرکتی و عملکرد هیئت مدیره شرکت وجود دارد؛ که در این میان سه متغیر میزان افشا و شفافیت اطلاعات، نقش ذینفعان و رفتار یکسان با سهامداران با عملکرد هیئت مدیره شرکت‌ها دارای رابطه معنادار و دو متغیر حقوق سهامداران و مسئولیت‌های هیئت مدیره رابطه معنادار با عملکرد هیئت مدیره شرکت‌ها ندارند. سعادت‌ی و همکاران (۱۳۹۱)، با بررسی توان متغیرهای

حاکمیت شرکت و محافظه کاری در پیش‌بینی عملکرد مالی دریافته‌اند که شاخص‌های محافظه کاری در کنار نسبت‌های مالی همبستگی معناداری با عملکرد شرکت داشته و نقش معناداری در تفکیک شرکت‌های با عملکرد ضعیف و قوی دارند درحالی‌که متغیرهای حاکمیت شرکتی تاثیر معناداری در تفکیک شرکت‌های با عملکرد ضعیف و قوی ندارند و نمی‌توانند برای بهبود ضحت مدل پیش‌بینی عملکرد شرکت مورد استفاده قرار گیرند. در مجموع مدل ارائه شده جهت پیش‌بینی عملکرد، ۸۰/۴ درصد از طبقه بندی شرکت‌ها به دو گروه ضعیف و قوی را به درستی پیش‌بینی می‌کند (شورورزی و همکاران، ۱۳۹۴).

۳) فرضیه های پژوهش

- ۱- بین اندازه هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۲- بین استقلال هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۳- بین شکل کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۴- بین تاثیر کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

۴) مدل پژوهش

۴-۱) مدل پژوهش

مدل پژوهش بر اساس مدل سامی و همکاران (۲۰۱۱) می‌باشد.

$$ROA_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 acfom + \alpha_2 fmsize + \alpha_3 current + \alpha_4 lev + \alpha_5 inv + \alpha_6 rec + \alpha_7 csratio + \alpha_8 bdsz + \alpha_9 isratio + \alpha_{10} big4 + \alpha_{11} indbd + \epsilon_{it}$$

۴-۲) متغیرهای مدل:

جدول (۱): توصیف متغیرها

نوع متغیر	نحوه اندازه گیری
ROA جهت اندازه گیری عملکرد شرکت (وابسته)	درآمد خالص / مجموع دارایی‌ها
ACFOM	اگر شرکت کمیته حسابرسی دارد عدد ۱ و در غیر اینصورت عدد ۰
FMSIZE	لگاریتم مجموع دارایی‌ها
CURRENT	دارایی‌های جاری / بدهی‌های جاری
LEV	بدهی / حقوق صاحبان سهام
INV	لگاریتم موجودی
REC	لگاریتم دریافتی‌ها
CSRATIO	فروش / ارزش دفتری دارایی‌های مشهود
BDSIZE	لگاریتم تعداد اعضای هیئت مدیره در شرکت
ISRATIO	فروش / درآمد عملیاتی
BIG4	اگر حسابرس خارجی در شرکت باشد عدد ۱ در غیر اینصورت ۰
INDBD	تعداد مجموع اعضای هیئت مدیره / اعضای مستقل هیئت مدیره

۵) جامعه و نمونه ی آماری و روش پژوهش

از نظر روش شناسی این تحقیق توصیفی می باشد. تحقیق حاضر بر اساس چگونگی بدست آوردن داده های مورد نیاز و از نظر طبقه بندی تحقیقات با توجه به هدف آن ها، در زمره تحقیقات توصیفی قرار دارد. از لحاظ نوع نظارت و درجه کنترل این تحقیق در زمره تحقیقات میدانی قرار دارد چرا که محقق متغیر ها را در حالت طبیعی آن ها بررسی می کند. این پژوهش بر اساس ماهیت و اهداف پژوهش از نوع پژوهشهای کاربردی می باشد. از نظر روش جزء تحقیقات همبستگی است؛ و بر اساس گردآوری داده ها از نوع مطالعات اسنادی (سند کاوی) است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ می باشد؛ بنابراین روش مورد استفاده برای نمونه گیری در این پژوهش، روش نمونه گیری حذفی (حذف سیستماتیک) می باشد که بر این اساس تعداد ۱۲۰ شرکت در بازه زمانی مذکور تعیین شده است.

۶) یافته های پژوهش

۱-۶) آمار توصیفی

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میان	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
CURRENT	۸۴۰	23.29	19.00	63.00	2.00	13.48	1.04	3.15
INV	۸۴۰	13.54	13.45	19.02	9.99	1.59	0.61	3.51
REC	۸۴۰	0.32	0.31	1.60	-0.70	0.26	0.21	4.06
CSRATIO	۸۴۰	13.87	13.79	19.56	9.72	1.51	0.67	4.25
ROA	۸۴۰	0.75	0.72	3.68	-1.61	0.62	0.21	4.06
FMSIZE	۸۴۰	14.22	14.04	19.26	10.81	1.42	0.78	4.08
Lev	۸۴۰	0.58	0.60	1.26	0.01	0.19	-0.19	3.31
INV	۸۴۰	15.14	15.12	15.25	15.07	0.04	0.77	2.56
BDSIZE	۸۴۰	13.89	13.76	19.97	9.81	1.62	0.73	4.28
ISRATIO	۸۴۰	6.46	6.39	8.97	4.72	0.71	0.65	3.77
INDBD	۸۴۰	13.89	13.76	21.64	12.10	1.56	0.78	2.84

جدول (۳): فراوانی متغیرها

متغیر	اعداد اندازه گیری	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر
ACFOM	۰	۷۸۱	۸۱,۳۵	۸۱,۳۵
	۱	۲۹۹	۱۸,۶۵	۱۰۰,۰۰
BIG4	۰	۵۳۴	۴۹,۴۴	۴۹,۴۴
	۱	۵۴۶	۵۰,۵۶	۱۰۰,۰۰

همانطور که در جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش مشاهده می شود، میانگین اصلی ترین شاخص مرکزی بوده و متوسط داده ها را نشان می دهد. میانه یکی دیگر از شاخص های مرکزی است که نشانه میانگین دو عدد زوج وسط نمونه ی آماری می باشد. پارامترهای پراکندگی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده ها با یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از جمله مهمترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. ضریب چولگی و کشیدگی از پارامترهای پراکندگی نسبی هستند. ضریب چولگی بیانگر تقارن توزیع و ضریب کشیدگی نیز نشان دهنده بلندای توزیع در مقایسه با توزیع نرمال است که در صورت نرمال بودن توزیع باید این ضریب به سمت صفر میل نماید؛ که نشان دهنده چولگی راست یا مثبت است.

۲-۶) آزمون کشف ناهمسانی واریانس

واریانس ناهمسانی به این معنا است که در تجزیه و تحلیل مدل رگرسیون مقادیر جملات خطا (پسماند) دارای واریانس های نابرابر هستند. در واقع ما در تخمین رگرسیون که با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی انجام می شود ابتدا فرض می کنیم که تمامی جملات خطا دارای واریانس های برابر هستند و بعد از آن که مدل را تخمین زدیم با استفاده از آزمون بروش پاگان جهت کشف ناهمسانی واریانس استفاده می شود.

جدول (۴) نتایج آزمون بروش پاگان

فرض آماری	معیار سنجش	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدل فرضیه ها	آماره F	۲,۲۶۸	۰,۰۰۰	تایید فرض صفر

همانگونه که در جدول فوق (۴) دیده می شود سطح معنی داری آماره های F در مدل های پژوهش کمتر از ۵٪ می باشد لذا فرض صفر مبنی بر نبود ناهمسانی واریانس رد می شود.

۳-۶) آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

 جدول (۵): نتایج آزمون مانایی (لوین، لین و چو)^۷ برای متغیرهای مدل

متغیر	آماره آزمون	سطح معنی داری	مانا
CURRENT	-0.88	۰,۰۰۰	مانا
INV	-59.12	۰,۰۰۰	مانا
REC	-14.29	۰,۰۰۰	مانا
CSRATIO	-33.92	۰,۰۰۰	مانا
ROA	-16.84	۰,۰۰۰	مانا
FMSIZE	-28.58	۰,۰۰۰	مانا
Lev	-23.03	۰,۰۰۰	مانا
INV	-21.82	۰,۰۰۰	مانا
BDSIZE	-10.18	۰,۰۰۰	مانا
ISRATIO	-13.69	۰,۰۰۰	مانا
INDBD	-14.01	۰,۰۰۰	مانا
ACFOM	-9.07	۰,۰۰۰	مانا
BIG4	-1.28	۰,۰۰۰	مانا

همانطور که در جدول (۵) مشاهده می شود چون مقدار سطح معنی دار کمتر از ۵٪ بوده است کل متغیرهای مستقل در سطح پایا بوده اند. پس بنابراین در نتایج آزمون ها دچار رگرسیون کاذب نمی شویم.

۴-۷) تخمین مدل پژوهش

جدول (۶): نتایج آزمون چاو

مدل	فرض آماری	آزمون	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدل فرضیه ها	H_0 : تمام عرض از مبداها باهم برابرند	چاو (اف لیمر)	۱۳,۴۷۵	۰,۰۰۰	رد فرض H_0 (مدل پتل دیتا)

برای رد فرضیه صفر و تایید استفاده از پانل دیتا می بایست سطح معنی داری کمتر از ۵٪ باشد. همانطور که در جدول فوق ملاحظه می شود سطح معنی داری آزمون چاو کمتر از ۵٪ محاسبه شد با اطمینان ۰٫۹۵، امکان برآورد مدل با استفاده از روش پانل دیتا با توجه به اینکه فرض صفر آزمون چاو مبنی بر برابری عرض از مبداها رد شد، در ادامه به منظور تشخیص وجود اثرات ثابت یا وجود اثرات تصادفی از آزمون هاسمن استفاده می شود.

۴-۸) آزمون هاسمن

جدول (۷) نتایج آزمون هاسمن

مدل	فرض آماری	آزمون	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدل فرضیه ها	H_0 : روش اثرات تصادفی	هاسمن	۶,۴۳۷	۰,۰۰۶	رد فرض H_0 (اثبات اثرات)

برای رد فرضیه صفر و تایید استفاده از اثرات ثابت می بایست سطح معنی داری کمتر از ۵٪ باشد. همانطور که در جدول ملاحظه می شود سطح معنی داری آزمون هاسمن کمتر از ۵٪ محاسبه شده لذا در تخمین از اثرات اثبات استفاده می شود.

۵-۱) آزمون فرضیه های پژوهش

نتایج تخمین مدل به روش پانل و با استفاده از اثرات اثبات در جدول زیر ارائه شده است:

جدول (۸): رگرسیون مدل فرضیه ی های پژوهش

ضریب متغیر	مقدار ضریب	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت	β_0	0.523584	0.637158
ACFOM	β_1	-0.154498	0.750517
FMSIZE	β_2	-1.581415	8.056275
CURRENT	β_3	-0.445027	1.806043
LEV	β_4	0.405527	0.765451
INV	β_5	-0.944860	1.612833

0.3437	- 0.946840	-0.065508	β_6	REC
0.0000	9.218056	2.334624	β_7	CSRATIO
0.0012	- 1.306995	-0.096237	β_8	BDSIZE
0.0256	- 2.231822	-1.993174	β_9	ISRATIO
0.0005	0.039460	1.5218	β_{10}	BIG4
0.3313	0.972219	-4.4916	β_{11}	INDBD

همانطور که در جدول فوق (۸) مشاهده می شود مقدار p-value مربوط به آماره F که بیانگر معنی دار بودن کل رگرسیون می باشد برابر با 0.000 بوده و حاکی از آن است که مدل معنی دار می باشد. همچنین آزمون دوربین واتسون رابطه فوق عدد بین ۱٫۵ تا ۲٫۵ می باشد که مناسب است و نشان دهنده مورد پذیرش بودن فرض نبود خود همبستگی است. همچنین با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده بدست آمده کل مدل که برابر با 0.65 است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترلی تحقیق بیش از ۰٫۶۵ تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند.

جدول (۹): خلاصه نتایج آزمون فرضیه

نتایج	فرضیه
تایید	۱- بین اندازه هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
رد	۲- بین استقلال هیات مدیره و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
تایید	۳- بین شکل کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.
تایید	۴- بین تاثیر کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

۶) بحث و نتیجه گیری

کمیته حسابرسی مسئول اجرای نظارت بر کار حسابرسان داخلی و مستقل، پیشنهاد حسابرسان مستقل به مجمع عمومی صاحبان سهام به منظور انتصاب، تعیین حق الزحمه و عزل حسابرسان مستقل، بررسی دفعات حسابرسی، دریافت گزارش حسابرسی و نیز کسب اطمینان از انجام اقدامات اصلاحی به موقع و صحیح توسط مدیریت برای کنترل ضعف ها و

کاستی‌ها، عدم تطابق با سیاست‌ها، قوانین و مقررات و سایر مشکلات شناسایی شده از سوی حساب‌رسان است. اعضای کمیته حسابرسی توسط هیأت مدیره منصوب می‌شوند. ریاست و تعداد اعضای کمیته حسابرسی در چارچوب «منشور کمیته» تعیین می‌شوند. کمیته منشور خاص خود را داشته که مطابق با قوانین لازم‌الاجرای راهبری شرکتی بورس و سایر قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوطه می‌باشد. این منشور مأموریت و وظایف کمیته و همچنین شرایط عضویت در کمیته، مراحل لازم برای نصب و عزل اعضای کمیته، ساختار کمیته و نحوه عملکرد و گزارش دهی به هیأت مدیره را تعیین می‌کند. رئیس کمیته حسابرسی با مشورت اعضای کمیته، تعداد و مدت جلسات کمیته را مطابق با شرایط ذکر شده در منشور تعیین می‌کند. توجهی که امروزه به گزارشگری مالی در شرکت‌های سهامی عام معطوف می‌شود؛ پیش از این به‌ندرت وجود داشته است. سرمایه‌گذاران از طرفی و قانون‌گذاران از سمتی دیگر، خواستار شفافیت و سخت‌گیری روزافزون نسبت به خطاها و سوءاستفاده‌های حسابداری هستند. تشکیل کمیته حسابرسی در شرکت‌ها می‌تواند به بهبود گزارشگری مالی کمک کند (کرمی و بیک‌بشروی، ۱۳۹۰). کمیته حسابرسی مسئول اجرای نظارت بر کار حساب‌رسان داخلی و مستقل، پیشنهاد حساب‌رسان مستقل به مجمع عمومی صاحبان سهام به منظور انتصاب، تعیین حق‌الزحمه و عزل حساب‌رسان مستقل، بررسی دفعات حسابرسی، دریافت گزارش حسابرسی و نیز کسب اطمینان از انجام اقدامات اصلاحی به‌موقع و صحیح توسط مدیریت برای کنترل ضعف‌ها و کاستی‌ها، عدم تطابق با سیاست‌ها، قوانین و مقررات و سایر مشکلات شناسایی شده از سوی حساب‌رسان است (منشور کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱). کمیته حسابرسی انگیزه‌های متفاوتی برای کاهش تأخیر طولانی در ارائه گزارش حسابرسی دارد. برای نمونه، کیفیت سود یکی از معیارهای اصلی موفقیت و اعتبار کمیته حسابرسی (از جمله تک‌تک اعضای آن) شناخته می‌شود. اطمینان از افشای به‌هنگام اطلاعات قابل‌اتکا به بازار، بیشترین تأثیر را در حفظ کیفیت سود خواهد داشت و به استفاده‌کنندگان امکان اتخاذ تصمیمات اثربخش می‌دهد. تأخیرهای طولانی در انتشار گزارش حسابرسی، موجب کاهش کیفیت سود شده و به اعتبار کمیته حسابرسی خدشه وارد می‌کند؛ به گونه‌ای که استفاده‌کنندگان، نقش این کمیته را در واسطه‌گری، ناکارآمد ارزیابی می‌کنند. اعضای مستقل کمیته حسابرسی (خصوصاً استقلال مدیر کمیته حسابرسی) احتمالاً برای حفظ اعتبار خویش، کاهش ریسک شکایات و افزایش فرصت‌های آتی انتصاب در هیأت مدیره؛ خواهان کاهش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی می‌باشند (دشت بیاض و همکاران، ۱۳۹۷). نتایج آزمون فرضیه‌های مطالعه حاضر با نتایج پژوهش منساه و همکاران^۸ (۲۰۱۹) مخالف و با نتایج مطالعه ی جی و همکاران^۹ (۲۰۱۸) سازگار است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ی دوم در پژوهش حاضر مطابق با نتایج پژوهش منساه و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۹) می‌باشد و در نهایت نتایج حاصل از

8 -Mensah et al

9 - ji et al

10 -Mensah et al

آزمون فرضیه سوم پژوهش حاضر با نتایج آزمون فرضیه های منسأه و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۹) و خدادادتهکه پشته (۱۳۹۶) مخالف است.

منابع و مأخذ

- ابراهیمی کردلر، علی، (۱۳۸۶)، "نظام راهبری شرکت و نقش سرمایه گذاران نهادی در آن"، دانش و پژوهش حسابداری، شماره ۸، بهار ۱۳۸۶، صص ۲۰-۲۵
- اسماعیلی، مریم (۱۳۸۵)، "بررسی رابطه بین کیفیت سود و برخی از جنبه های اصول راهبری در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی
- امیرحسینی، زهرا و محسنی بهبهانی سمیه (۱۳۹۱)، "بررسی رابطه بین اصول حاکمیت شرکتی با عملکرد هیئت مدیره شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، مجموعه مقالات اولین همایش منطقه ای پژوهش ها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی شفق تنکابن، صص ۱۷۵-۲۰۲
- ایزدی نیا ناصر و رسانیان امیر و رضایی رجایی، علی اصغر (۱۳۹۱)، "بررسی رابطه هموارسازی سود با ابزارهای حاکمیت شرکتی و نقدشوندگی سهام"، دو فصلنامه برنامه و بودجه. شماره ۱۷، پاییز ۱۳۹۱، صص ۵۳-۷۸
- حساس یگانه، یحیی و معیری، مرتضی (۱۳۸۷)، "حاکمیت شرکتی"، حسابرسی و کمیته حسابرسی، نشریه حسابداری، شماره ۲۰۰، آبان ۱۳۸۷، صص ۵۷-۶۶
- حساس یگانه، یحیی و باغومیان، رافیک (۱۳۸۵)، "نقش هیئت مدیره در حاکمیت شرکتی"، نشریه حسابداری، شماره ۱۷۳، تیر ۱۳۸۵، صص ۶۰-۶۵
- حساس یگانه، یحیی و یزدانیان، نرگس (۱۳۸۶)، "تأثیر حاکمیت شرکتی بر کاهش مدیریت سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۷، بهار ۱۳۸۶، صص ۱۵۱-۱۷۲
- حساس یگانه، یحیی و پوریانسب، امیر، (۱۳۸۴)، "نقش سرمایه گذاران نهادی در حاکمیت شرکت های سهامی"، مجله حسابداری، شماره ۱۶۵، تیر ۱۳۸۴، صص ۲۵-۲۸
- سعادت، زهرا و جباری، حسین و اسد پور، احمد علی (۱۳۹۱)، "بررسی توان متغیرهای حاکمیت شرکت و محافظه کاری در پیش بینی عملکرد مالی"، اولین همایش ملی بررسی راهکارهای ارتقاء مباحث مدیریت، حسابداری و مهندسی صنایع در سازمان ها، گچساران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران، زمستان ۱۳۹۱
- مراد زاده فرد، مهدی و ناظمی اردکانی، مهدی و غلامی، رضا و فرزانی، حجت الله (1388)، "بررسی رابطه بین مالکیت نهادی سهام و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۵، بهار ۱۳۸۸، صص ۸۵-۹۸

توانگر حمزه کلایی، افسانه، اسکافی اصل، مهدی، (۱۳۹۷)، ارتباط بین قدرت مدیر عامل، ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابرسی، مقاله ۹، دوره ۱۰، شماره ۳۸، تابستان، صفحه 187-207

ارباب سلیمانی، عباس و محمود نفی، (۱۳۸۷)، "اصول حسابرسی"، تهران، سازمان حسابرسی.
تختائی، نصرالله، محمد تیمی و زهرا موسوی، (۱۳۹۰)، "نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی"، مجله حسابداری رسمی، شماره ۱۵، صص ۴۵-۵۶.

محمدپور، مسعود و محمد شهرابی، (۱۳۹۳)، "سازو کار کمیته حسابرسی"، ماهنامه حسابداری، شماره ۲۶۵.
منشور کمیته حسابرسی، (۱۳۹۱)، "سازمان بورس و اوراق بهادار"، تهران.
یوسفی آذر، سیده الهام، (۱۳۹۱)، "اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی"، اولین همایش منطقه ای پژوهش ها و راهکارهای نوین در حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی رودکی، تنکابن، ۱۳۹۱.
کامیابی یحیی، بوژمهرانی احسان. بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی. ۱۳۹۶؛ ۱۷ (۶۷): ۱۴۷-۱۶۳

خداداده تکه پشته، فاطمه، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر ویژگیهای کمیته حسابرسی بر افشاء داوطلبانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سومین کنفرانس بین المللی تکنیک های مدیریت و حسابداری، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق، https://www.civilica.com/Paper-MNGTEC03-MNGTEC03_054.html

مومنی هلاله، نسیم و فرزانه حیدرپور، (۱۳۹۸)، تاثیر اثر بخشی کمیته حسابرسی بر رابطه میان کیفیت حسابرسی و افشای داوطلبانه اطلاعات، هشتمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، بابل، موسسه علمی تحقیقاتی کومه علم آوران دانش، https://www.civilica.com/Paper-NASMEA08-NASMEA08_012.html

مشهوری، سیدمحمد رضا و مخمل باف، احمد و مخمل باف، حمیده، ۱۳۹۷، استقلال هیئت مدیره و عملکرد شرکت، هفتمین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری، گرگان

Abdullah, S.N., (2004), "Board Composition, Ceo Duality and Performance Among Malaysian Listed Companies", Corporate Governance No.4.

Beasley, M. S., (1996), "An Empirical Analysis Of The Relation Between The Board of Director Composition And Financial Statement Fraud", The Accounting Review, 71,Pp 443-465.

Bedard, J. And Courteau, L., (2001),"Corporate Governance and Earnings Management", [Http://Papers.Ssrn.Com](http://Papers.Ssrn.Com)

Chung, H. C., Zhang, H., (2008), "Corporate Governance and Institutional Ownership", [Http://Papers.Ssrn.Com](http://Papers.Ssrn.Com)

Jiang, B.; Hsu, C., (2003), "Development of a Fuzzy Decision Model For Manufacturing", Journal Of Intelligent Manufacturing, Vol. 14, Pp. 169-181.

- Kouki M, Guizani M., (2011), "Corporate Governance and Dividend Policy In Poland" Warsaw School Of Economics, World Economy Research Institute, Al. Niepodlegosci Warsaw, Poland, 162, PP. 02-554.
- Klein, A., (2002), "Audit Committee, Board Of Director Characteristics, And Earnings Management", Journal Of Accounting and Economics, 33, PP. 375 - 400.
- Machuga, Susan; Teitel, Karen, (2009), "Board Of Director Characteristics And Earnings Quality Surrounding Implementation of A Corporate Governance Code In Mexico", Journal Of International Accounting, Auditing And Taxation 18, PP.1-13
- Natchtmann, H.; Needy, K. L., (2001), "Fuzzy Activity Based Costing: A Methodology For Handling Uncertainty In Activity Based Costing Systems", The Engineering Economist, Vol. 46, N. 4, PP. 245-273.
- Pathak; Vidyarthi; summers., (2005), "A Fuzzy- Based Algorithm For Auditors To Detect Elements of Fraud In Sttled Insurance Claims", Managerial Auditing Journal. Vol. 20, N.6, PP.632-644.
- Serguieva, A.; Hunter, J., (2004), "Fuzzy Interval Methods In Investment Risk Appraisal", Fuzzy Sets And Systems, Vol. 142. PP. 443-466.
- Syau, Y., (2001), "Fuzzy Numbers In The Credit Rating Of Enterprise Financial Condition", Review Of Quantitative Finance And Accounting, Vol. 17, PP. 35.
- Velury, U. And Jenkins, D. S., (2006), "Institutional Ownership And The Quality Of Earnings", Journal Of Business Research, No. 59, PP.1043-1051.
- Zadeh, L., (2004), "A Note On Web Intelligence, World Knowledge And Fuzzy Logic", Data & Knowledge Engineering, Vol. 50, PP. 291-304
- Bruynseels, L., and E. Cardinaels, (2014), "The Audit Committee: Management Watchdog or Personal Friend of the CEO?", The Accounting Review 89 (1), PP. 113-45.
- Coles, J. L., N. D. Daniel, and L. Naveen, (2014), "Co-opted Boards", Review of Financial Studies 27(6), PP. 1751-96.
- Hoitash, U., R. Hoitash, and J. C. Bedard, (2009), "Corporate Governance and Internal Control over Financial Reporting: A Comparison of Regulatory Regimes", The Accounting Review 84 (3), PP. 839-67.
- Othman, R., Ishak, I. F., Arif, S. M. M. and Abdol, N, (2014), "Influence of Audit Committee Characteristics on Voluntary ethics Disclosure", Procedia - Social and Behavioral Sciences, 145, PP. 330 - 342.
- Skaife, H. A., D. Veenman, and D. Wangerin, (2013), "Internal Control over Financial Reporting and Managerial Rent Extraction: Evidence from the Profitability of Insider Trading", Journal of Accounting and Economics 55 (1), PP. 91-110.
- Sun, F., Wei, X., & Xu, Y. (2012). Audit committee characteristics and loss reserve error. *Managerial Auditing Journal*, 27(4), 355-377. doi:10.1108/02686901211217978.
- Khelif, H., & Samaha, K. (2016). Audit committee activity and internal control quality in Egypt: Does external auditor's size matter? *Managerial Auditing Journal*, 31(3), 269-289. doi:10.1108/MAJ-08-2014-1084
- LING LEI LISIC, L. L., NEAL, T. L., ZHANG, I. X, (2016), "CEO Power, Internal Control Quality, and Audit Committee Effectiveness in Substance Versus in Form", Contemporary Accounting Research. PP. 1-39.

Messod Daniel Beneish, (2008), Mary Brooke Billings, Leslie D. Hodder; Internal Control Weaknesses and Information Uncertainty. *The Accounting Review*; 83 (3): 665–703. doi: <https://doi.org/10.2308/accr.2008.83.3.665>

Yan Zhang, Jian Zhou, Nan Zhou, (2007), Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses, *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume ۲۶, Issue ۳, Pages ۳۲۷-۳۰۰ ISSN ۰۲۵۴-۰۲۷۸ <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2007.03.001>

Examining the relationship between the members of the board of directors and the audit committee with the performance of companies admitted to the Tehran Stock Exchange

Farzin Khoshkar¹
Bent AlHoda Nakhaei²

Date of Receipt: 2022/06/11 Date of Issue: 2022/07/25

Abstract

This study examined the relationship between the members of the board of directors and the audit committee with the performance of companies admitted to the Tehran Stock Exchange. The companies that are members of the stock exchange from 1394 to 1400 were selected as the statistical population of this research, and 120 companies were selected as a statistical sample based on the screened criteria. The results and empirical evidence show that between the size of the board of directors and the performance of the company, there is a positive and significant relationship. There is no positive and significant relationship between the independence of the board of directors and the performance of the company. There is a positive and significant relationship between the form of the audit committee and the company's performance. There is a positive and significant relationship between the effectiveness of the audit committee and the company's performance.

Keywords

Board members, audit committee, company performance

1. Assistant Professor of Accounting Department, Nasser Khosro Institute of Higher Education, Saveh, Iran. (Corresponding author: f.khoshkar@hnhk.ac.ir)
2. Master's student in accounting, Nasser Khosrow Institute of Higher Education, Saveh, Iran. (Bentolhodanakhaei73@gmail.com)